



Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi  
Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü  
Japon Dili Eğitimi Anabilim Dalı

## **Japonca-Türkçe-Japonca Metin Düzeltme Kılavuzu & Yapay Zekanın Akademik Etik Çerçevesinde Kullanımına İlişkin Tavsiye Metni**

2023, Çanakkale

### **Giriş**

Bu kılavuz ve tavsiye metni,

a) Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Japon Dili Eğitimi Anabilim Dalı (ÇOMÜ Japonca Öğretmenliği) öğrencilerinin belirlenmiş etik ve pedagojik çerçeve içinde düzeltme talebine, öğretim elemanlarının da aynı çerçevede düzeltme eylemi gerçekleştirmesine;

b) Eğitim-öğretim ve akademik üretim (ödev, rapor, sunum, vb.) süreçlerinde yapay zekanın akademik dürüstlük ilkeleri çerçevesinde kullanımına rehberlik etmek amacıyla hazırlanmıştır.

Bu metin ilk versiyondur ve sürekli iyileştirmelerle geliştirilecektir. Bu metinde geçen tüm ifadeler, tavsiye niteliğindedir. Gerekli durumlarda bağlayıcı unsur normlar hiyerarşisi çerçevesinde ilgili kanun, yönetmelik ve yönergelerdir.

Bu dokümanda yer alan “metin düzeltme”, “Dilbilgisi hatalarını düzeltmek ve okunabilirliği geliştirmek için yazılı çalışmanın kontrol edilmesi” (Tauginiene vd., 2018) olarak tanımlanmış olup, İngilizce literatürdeki “proofreading” kavramının Türkçe karşılığıdır. Metin Düzeltme kılavuzu hazırlanırken, Coventry University Group Proof-reading Guidance 2.0 ver. (11.11.2020) ve University of York [Guidance on Proofreading and Editing](#) dokümanlarından yararlanılmıştır.

Yapay Zeka Kullanım Tavsiye Metni hazırlığında ise, Avrupa Akademik Dürüstlük Ağı (The European Network for Academic Integrity-ENAI) Teknoloji ve Akademik Dürüstlük Çalışma Grubu’nun (Technology&Academic Integrity Working Group) bir grup üyesi tarafından kaleme alınan [ENAI Recommendations on the ethical use of Artificial Intelligence in Education](#) (Foltýnek vd. 2023) çalışmadan yararlanılmıştır.



CC Lisans: [Japonca-Türkçe-Japonca Metin Düzeltme Kılavuzu & Yapay Zekanın Akademik Etik Çerçevesinde Kullanımına İlişkin Tavsiye Metni](#) © 2023 by Dr. Tolga Özşen is licensed under CC BY-NC 4.0

# Metin Düzeltme Kılavuzu

## (文章校正手引き)

Akademik yaşamda öğrenciler özellikle de ana dilleri olmayan bir dilde kendi hazırladıkları metinler için düzeltmen (proof-reader/校正者) kullanılırlar. Bu anlaşılır bir durumdur. Burada önemli olan, belirli hukuki ve ahlaki normların ve sınırların korunmasıdır. Metin düzeltme sürecinde önemli olan, metnin orijinalliğinin, öğrencinin oluşturduğu içeriğin bozulmamasıdır. Düzeltmen kişi yanlışları, eksiklikleri işaret etmekle yükümlüdür. Söz konusu işaretlerden hareketle düzeltme ve düzenleme işlemlerini ise öğrenci yapmakla yükümlüdür. Düzeltmen açısından metin düzeltme sürecinde temel anlayış “hataları, eksiklikleri gösterme”; öğrenci açısından ise “gösterilen hataları, eksiklikleri kendi yeterliği çerçevesinde düzenleyerek metni daha güçlü hale getirmek” üzerine kurulmalıdır.

### 1. Öğretim elemanlarının metin düzeltme açısından görev tanımları:

- Öğretim programı içinde yer alan derslere ilişkin aktiviteler (ödev, sınav, rapor, vb.)
- Önceden belirlenen ders dışı aktiviteler (konuşma yarışması (弁論大会原稿), kompozisyon yarışması metni, vb.)
- Anabilim Dalını temsilen gerçekleştirilecek olan etkinliklere ilişkin metinler (sunum, konuşma, tanıtım metinleri)
- Bunlar dışında kalan metinler (Japonya Bursu başvuru mektubu, CV, vb.) ise ancak öğrencilerin talebi ve nihai olarak anabilim dalının (ilgili hocaların) onayı halinde düzeltme için kabul edilecektir.

### 2. Kavramsal tanımlar

**2.1. Düzeltmen ve Değerlendirici farkı:** Düzeltmen sadece metnin genel hatlarıyla daha okunur hale gelmesine katkı sunarken, Değerlendirici var olan kriterler dahilinde o metnin akademik açıdan nitel ve nicel durumunu ortaya koyar.

**2.2. Düzeltme (proof-reading) ve Düzenleme (editing) farkı:** Düzeltme yapan kişi, görevinin sadece hataları işaret etmek olduğunu, bunları düzeltmemesi gerektiğini bilmelidir. “Düzeltme” (proof-reading) ile Düzenleme (editing) ayrı kavramlardır. Düzeltme düzelten kişinin, düzenleme (editing) ise öğrencinin sorumluluğunda olmalıdır.

### 3. Metin düzeltmede kabul edilebilir etik sınırlar:

- Kelime kullanımındaki hatalar işaret edilebilir.
- Noktalama, büyük harf kullanımı, italik yazılar, kısaltmalar, alıntılar, numaralandırma, referans verme, tablolar, resimler, dipnotlar ve eklerde biçimsel düzeltmeler yapılabilir.
- Dilbilgisi hataları, anlam kaymaları, genel akışa ilişkin var olan bozukluklar belirtilebilir. Düzeltmen doğrudan düzeltme yapmaz; uygun dilbilgisi kullanımına yönlendirme yapabilir.
- Akademik yazım ilke ve tekniklerindeki (metin içi atıf, vb.) tutarsızlık, eksiklik ve yanlışlıklar işaret edilebilir. Kuralları gösteren hatırlatıcı kaynaklar öğrenciye sunulabilir.
- Akademik yazımda kullanılan tablo, çizelge, görsel vb. materyallerdeki hatalar işaret edilebilir. Doğru kullanıma ilişkin dijital ve basılı kaynaklar öğrenciye sunulabilir.

### 4. Metin düzeltmede etik sınır ihlaline neden olabilecek durumlar:

Düzeltmen kişi,

- Cümleleri, paragrafları veya metin bölümlerini yeniden yazmamalıdır.
- Metnin genel akışına ilişkin var olan bozuklukları gidermeye yönelik somut çözüm önerileri vermemelidir.
- Metne öğrenciye danışmadan yeni kelime ya da ifade eklememelidir.
- Metne yeni bir argüman, belge, kaynak, veri eklememelidir.
- Metinde geçen veri setleri ya da tanımlar üzerinde düzeltme yapılmamalıdır.
- Düzeltmeyi yapan kişi kendi yorumunu eklememelidir.

f) Ana fikri ve akışı değiştiren nitelikte ekleme, çıkarma, yorumlama, ifade değiştirme (paraphrasing) işlemleri yapmamalıdır.

#### **4. Metin düzeltmede diğer hususlar**

a) Düzeltme hizmetinin dışarıdan alınması durumunda ğrenci eserinin (dev, rapor, vd.) sonunda açık bir Őekilde düzeltici bilgilerini tanımlamalıdır. Eğer alınan destek profesyonel (belirli bir ücret karşılığında) ise, kurumsal bilgiler de detaylıca verilmeli, ispata yönelik belgeler (talep edilmesi halinde ğretim elemanına gösterilmek üzere) hazır tutulmalıdır.

b) ğrenci, düzeltme talebinde buldukları kişilerin bu kılavuzda yazılı bulunan sınırlar içerisinde kaldığından emin olmalıdır. Tüm bu dokümanda vurgulanan çerçevenin dışına ıkıldığının tespit edilmesi halinde, yapılan işlemin “anlaşmalı suiistimal” (contract cheating) olarak değerlendirilme ihtimali gündeme gelebilir. Öğrencinin emin olmadığı durumlarda değerlendirici (ğretim elemanı) ile görüşerek ihlallerden kaçınma yollarını danışması en sağlıklı yöntem olacaktır.

c) Metin düzeltme işlemi metnin okuyucu dostu hale getirilmesi ve kalitesinin yükseltilmesi amacıyla gerçekleştirilen bir n süreçtir. Yüksek not alma ile doğrudan bir ilişkisi bulunmamaktadır.

#### **2.5. Rapor teslimi sürecinde dikkat edilecek hususlar**

Rapor, dev, vb. görevlerde eğer herhangi bir metin düzeltme işlemi yapıldıysa, metnin son teslimi sırasında Őu sıralama ile süreç yürütülmelidir.

1. Öğrenci bir metin hazırlar (ham versiyon).

2. Bu dosyayı metin düzeltme sürecine sokar ve metin düzeltme işlemlerinin gerçekleştiği dosyaya sahip olur (düzeltme versiyon).

3. Öğrenci düzeltmede işaretlenen noktalara çalışır ve öğretmene sunacağı metnin son halini verir.

Dolayısıyla, ğretmene teslim edilecek dosyada 1) devin ham versiyonu, 2) devin düzeltmeye sokulduktan sonraki versiyonu, 3) devin ğrenci tarafından son düzeltme ve düzenleme yapılarak, değerlendirmeye sunulan halinin bulunması gereklidir. Bu Őekilde, değerlendirici (ğretim elemanı) elindeki eserdeki düzeltme sürecini (ham versiyon-düzeltme versiyon-öğrencinin son versiyonu) Őeffaf bir Őekilde görebilir ve değerlendirmesini bu zeminde yapabilir.

# Yapay Zekanın Akademik Etik Dahilinde Kullanımı

## (学問的誠実論枠内での人工知能の利用)

Yapay zeka (YZ) tabanlı uygulamalar eğitim-öğretim faaliyetlerinde, akademik üretim süreçlerinde kaynağı, kullanım süreçleri ve gerektiğinde onayları açıkça sunulabildiği durumlarda kabul edilebilir. Bu çerçevede, öğrencilerin eğitim-öğretim ve akademik faaliyet süreçlerinde aşağıdaki prensipleri temel alarak hassasiyet içinde YZ kullanması önem arz etmektedir.

Eğitim-öğretim ve akademik üretim (ödev, rapor, kompozisyon, sunum, vb.) etkinliklerinde bildirilmemiş, ilan edilmemiş veya izin verilmemiş YZ araçlarının kullanımı, Akademik İhlal (Academic misconduct) ya da Şüpheli Eylem (Questionable practice) olarak tanımlanabilir. Öğrencilerin, ödev vb. faaliyetlerinde YZ kullanımında çok dikkatli olmaları ve değerlendiricileri (ilgili öğretim elemanı) ile sürekli bir iletişim içinde bulunmaları en sağlıklı yaklaşım olacaktır.

1. Akademik/eğitsel üretimde öğrenciler, sorumlu öğretim elemanlarının yönlendirmeleri doğrultusunda YZ araçlarından faydalanmalıdır. İzinsiz kullanımlar akademik dürüstlük ihlali ile sonuçlanma riskine sahiptir.

2. Ödev, rapor, sunum, kompozisyon gibi akademik üretim süreçlerinde,

a) öncelikle öğretim elemanına danışılmalı

b) sonra sadece biçimsel açıdan destek veren kaynakların/araçların kullanılmasına özen gösterilmelidir (Örn. düzeltme araçları, yazım denetleyicileri, eşanlamlılar sözlüğü, v.b.).

3. YZ araçlarının, öğrencinin hazırladığı içeriğe, kendine belirlenen sınırlar içinde katkı sunduğu; dolayısıyla ortak bir yazar olmadığı ve buna bağlı olarak ihlaller kapsamında tüm sorumluluğun öğrencide olduğu unutulmamalıdır. Yazarlık kapsamı için [COPE Guidelines for Authorship and AI](#) incelenmelidir.

4. YZ tarafından verilen bilgiler, kaynaklar, çıktılar her zaman doğru olmayabilir. Teslim edilen göreve (ödev, rapor, kompozisyon, sunum, vb.) dair tüm hukuki ve ahlaki sorumluluk öğrencidedir.

5. YZ zeka araçlarına düzeltme (proofreading/校正) yaptırılması halinde

a) YZ'ya verilen metnin ilk (orijinal) hali

b) YZ'ya verilen komutlar (prompt)

c) YZ'nın komutlara bağlı olarak oluşturduğu dosya, öğrenci tarafından düzeltme yapılmış ve teslim edilen son haline ek dosya olarak teslim edilmelidir. Öğretim elemanına teslim edilen dosyada B ve C aşamalarının ispatı da (ekran görüntüsü ya da ekran kaydı olarak) sunulmalıdır.

6. YZ araçları tamamıyla güvenilir bir bilgi kaynağı değildir. Bilgi kaynağı olarak, öğretim elemanlarının tavsiye ettiği, yönlendirdiği güvenilir ve bilimsel kaynaklar kullanılmalıdır.

7. YZ araçları temel prensip olarak dil modelleri olduğundan metin oluşturmada etkin gözükse de, metinsellik, insansılık gibi açılardan henüz tam anlamıyla yetkinlik kazanmış değildirler. Akademik yazım sürecinde öğrenciler -eğer gerekiyorsa- bu eksiklikleri gözetererek yapay zeka araçlarından destek almalıdır.

8. YZ araçları metin üretiminde uydurma, tahrifat ve intihal (fabrication, falsification, and plagiarism -FFP) gibi ihlalleri yapabilmektedir. Öğrencilerin ödev yazma süreçlerinde buna dikkat etmeleri tavsiye olunur.

Özetle, öğrencilerin YZ araçlarını bir destek unsuru olarak ve etik sınırlar içerisinde kullanmaya özen göstermeleri, akademik ihlal suçlamalarıyla karşılaşmalarını adına önem arz etmektedir.

Tauginiené, L, Gaižauskaitė, I, Glendinning, I, Kravjar, J, Ojsteršek, M, Ribeiro, L, Odiņeca, T, Marino, F, Cosentino, M, Sivasubramaniam, S, Foltýnek, T. [Glossary for Academic Integrity](#). ENAI Report 3G [online]: revised version, October 2018.

Foltýnek, T., Bjelobaba, S., Glendinning, I. Khan, Z.R., Santos, R., Pavletic, P. and Kravjar, J. (2023). [ENAI Recommendations on the ethical use of Artificial Intelligence in Education](#). *International Journal for Educational Integrity*. 19: 12. <https://doi.org/10.1007/s40979-023-00133-4>